

Länsstyrelsen
Skåne

Ystad-Österlenregionens
miljöförbund

INFORMATION OM SPRIDNING AV BIOGÖDSEL

Biogödsel är en attraktiv växtnäring bland annat på grund av den höga andelen lättillgängligt ammoniumkväve. Biogödsel har ett högre innehåll av lättillgängligt ammoniumkväve och ett högre pH än flytgödsel. Dessutom har biogödseln lägre kolhalt och torrsubstanshalt (TS-halt). En lägre kol- och TS-halt innebär i sin tur att kol/kväve-kvoten är lägre och ju lägre kol/kväve-kvot, desto mer kväve är tillgängligt för växterna. Det höga pH:t och den stora andelen ammoniumkväve gör att risken för förluster av kväve i form av ammoniak är stor både vid spridning och vid lagring av biogödsel. Risken för förluster innebär att det krävs åtgärder för att förhindra växtnäringsavgång, bland annat ställer det stora krav på val av spridningstidpunkt, väder och spridningsteknik.

Att förhindra växtnäringsavgång vid spridning och lagring av såväl gödsel som biogödsel är viktigt både för miljön och för lantbruket. Ju mer kväve som försvinner, desto mindre kväve finns kvar till grödorna samtidigt som läckage av kväve bland annat kan leda till övergödning av våra hav, sjöar och vattendrag.

Organiskt gödselmedel

Biogödsel räknas som ett organiskt gödselmedel och omfattas därför av många av de regler som gäller stallgödsel. Det betyder att en verksamhet som använder biogödsel bland annat är skyldig att följa de regler som finns kring tillförsel av fosfor, kväve och lättillgängligt kväve.

En verksamhet får inte ta emot mer biogödsel/stallgödsel än vad det finns spridningsareal till. Givan ska anpassas till grödans behov på det aktuella fältet, förväntad skörd, mineralisering, resultatet av markkartering, förfruktseffekt, mulljord etc. Hänsyn ska då också tas till eventuell spridning av stallgödsel och andra organiska gödselmedel. Beräkningen av gödslingsbehovet till varje enskild gröda ska dokumenteras genom till exempel en växtodlingsplan.

Om en verksamhet sprider stallgödsel från egna djur och har för avsikt att även sprida biogödsel, ska den spridningsareal som motsvarar de egna djuren först räknas bort från den totala spridningsarealen innan arealen som är tillgänglig för spridning av biogödsel kan bestämmas.

Spridningstidpunkter

Precis som alla andra gödselmedel, får biogödsel inte spridas under perioden 1 november – 28 februari eller på vattenmättad, översvämmad, snötäckt eller frusen mark. Under tiden 1 augusti – 31 oktober är spridning av biogödsel bara tillåten i växande gröda eller inför höstsådd av höstoljeväxter. På lerjordar är dock spridning även tillåten inför sådd av andra höstsådda grödor. Med lerjordar menas jordar där lerhalten är mer än 15 %. För att kunna visa på vilket lerinnehåll som finns i åkermarken, ska lerhalten finnas dokumenterad på skiftesnivå genom till exempel markkartering. Ibland varierar lerinnehållet mycket inom ett skifte och för att kunna hänvisa till att lerhalten är mer än 15 %, ska medelvärdet av proverna på skiftet överskrida 15 %.

Eftersom biogödsel har låg TS-halt följer spridningen av biogödsel reglerna för spridning av flytgödsel och urin. Det är till exempel inte tillåtet att sprida biogödsel på obevuxen mark i oktober utan efterföljande sådd.

Precis som för till exempel stallgödsel och mineralgödsel, ska spridningen av biogödsel ske vid en tidpunkt när så stor del som möjligt av växtnäringen kan tas upp av grödan. För gödselslag med stor andel lättillgängligt kväve, inklusive biogödsel, erhålls ofta bäst växtnäringseffekt och minst läckage vid spridning på våren eller i växande gröda. Till exempel är upptaget av kväve i spannmål på hösten litet och därför bör spannmål inte gödslas med till exempel biogödsel på hösten. De bästa grödorna för höstspridning är höstoljeväxter och vall. Tänk dock på att sena höstspridningar (i oktober), i till exempel vall, inte är lämpliga eftersom läckagerisken är stor på grund av nederbörd samtidigt som upptaget ofta är mindre. Sena höstspridningar i de fallen får inte ske på grund av att brunnen behövs tömmas för att klara vinterns gödselproduktion.

För att en gröda ska räknas som växande gröda, ska det vara en väl etablerad gröda som är sådd i normal tid och med normal utsädesmängd. Vid höstspridning i växande gröda ska grödan dessutom vara avsedd för övervintring och möjlig för skörd efterföljande år. Det är alltså inte tillåtet att efter den 1 augusti sprida biogödsel eller andra organiska gödselmedel, inklusive flytgödsel, i växande gröda till exempel på vall, för att sedan plöja upp/köra upp grödan (utan att ta en mellanliggande skörd) och låta marken ligga till våren.

Bortförsel av gödsel/mottagande av biogödsel

När stallgödsel förs bort från en verksamhet ska detta dokumenteras. Detta gäller även när stallgödsel lämnas till biogasanläggning. Det som ska dokumenteras är

- Mängd gödsel som levereras (inklusive gödselslag),
- datum för leverans
- vilka djurslag och vilket antal djur gödseln kommer ifrån alternativt hur stor mängd totalfosfor gödseln innehåller samt
- till vem gödseln levereras.

Motsvarande dokumentation ska finnas om man tar emot stallgödsel eller andra organiska gödselmedel, inklusive biogödsel. Det betyder att den som både levererar gödsel till en biogasanläggning och tar biogödsel i retur, ska dokumentera både leveransen och mottagandet. Dokumentationen ska sparas och finnas tillgänglig under minst sex år.

Animalisk biprodukt

Stallgödsel räknas som en animalisk biprodukt vilket innebär att det krävs handelsdokument när stallgödsel lämnas till biogasanläggning. Om fullständig dokumentation förs enligt reglerna kring bortförsel av gödsel (se ovan) behövs inget separat handelsdokument utan dokumentationen kring bortförseln bedöms som tillräcklig.

Även biogödsel räknas som en animalisk biprodukt om ingående substrat innehåller något som är av animaliskt ursprung till exempel gödsel, mjölk eller slakteriavfall. Leverans av biogödsel är

inte undantaget från kravet på handelsdokument vilket gör att det fortfarande krävs ett handelsdokument vid mottagande av biogödsel där något av de ingående substraten är av animaliskt ursprung. Handelsdokument krävs oavsett om mottagaren har djur eller inte. Handelsdokumentet upprättas tillsammans med biogasanläggningen så ta kontakt med dem innan leveranserna påbörjas. Den som är primärproducent och håller produktionsdjur och som samtidigt använder biogödsel, ska även registrera sig som foderföretagare hos Jordbruksverket.

Om man sprider något annat organiskt gödselmedel eller jordförbättringsmedel (som klassas som eller innehåller animaliska biprodukter) än naturgödsel, guano eller mag- och tarminnehåll, mjölk, mjölkbaserade produkter, mjölkderivat, råmjölk eller råmjölksprodukter, får produktionsdjur inte ges tillträde till mark där gödselmedlet spridits förrän tidigast efter att sex veckor från spridningstidpunkten. Foder (till exempel vall) får skördas tidigast tre veckor efter spridningen.

Den som ansvarar för mark där något annat organiskt gödselmedel eller jordförbättringsmedel (som klassas som eller innehåller animaliska biprodukter) än naturgödsel, guano eller mag- och tarminnehåll, mjölk, mjölkbaserade produkter, mjölkderivat, råmjölk eller råmjölksprodukter spridits, och där det inom en tvåårsperiod från spridningstillfället ska hållas produktionsdjur eller där det ska tas skörd av grovfoder, ska föra register över följande:

- Mängden som spridits på marken.
- Datum och plats för spridning.
- Datum för när djuren släpptes ut på bete på marken eller när skörd av grovfoder gjordes.

Detta är en sammanfattning av några av de regler som finns kring spridning av biogödsel. Sammanfattningen är inte komplett. Det är de regler som gäller vid senaste uppdateringstillfället (för datum se sist i dokumentet). Ytterligare regler finns i lagstiftningen, bland annat Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring (SJVFS 2004:62), och det är upp till varje verksamhet att ta reda på vilka regler som gäller. Om tillsynsmyndigheten finner brister i hanteringen av biogödsel, kan respektive tillsynsmyndighet ställa andra krav än det som nämns i denna information. Observera också att enskilda verksamheter kan ha verksamhetsspecifika krav i tillstånd, föreläggande om försiktighetsmått eller andra beslut. Är du osäker, ta kontakt med din tillsynsmyndighet.

Kontakt

Vid frågor kontakta din tillsynsmyndighet:

Länsstyrelsen i Skåne län	010-224 10 00
Sjöbo kommun	0416-271 53
Ystad-Österlenregionens miljöförbund	0417-57 35 00